

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סיוטונאות בע"מ נ' סבג

בפני השופט חיים ארמון
נציגת ציבור (עובדים): גב' יפה קריספיל
נציג ציבור (מעבידים): מר נימר נאסר

בענין: עטרה סחר סיוטונאות בע"מ
ע"י עו"ד נופר שחם בוברוב וע"י עו"ד מאיר רוקח

התובעת

יעל סבג
ע"י עו"ד יצחק מירון

הנתבעת

פ ס ק ד י

ההליכים

1. בתובענה שבפנינו, עותרת התובעת לחייב את הנתבעת לשלם לה סך של 500,000 ₪ כפיצוי על גזל סוד מסחרי, הפרת חובות אמון, נאמנות ותוס לב, עשיית עושר ולא במשפט והוצאת שם רע. כל אלה, לטענת התובעת, נעשו על ידי הנתבעת הן בטרם התפטרו הנתבעת מעבודתה אצלה והן לאחר התפטרותה, כשעברה לעבוד בחברה מתחרה.
2. הנתבעת הכחישה בכתב ההגנה הן את העוולות המיוחסות לה, והן את סכומי התביעה.
3. בדיון המוקדם שנערך בתובענה, נוסחו המוסכמות והפלוגתאות. לאחר מכן, הוגשו תצהירי עדות ראשית וקוימו שתי ישיבות הוכחות.
4. ישיבת ההוכחות השניה התקיימה בלא השתתפותו של אחד מנציגי הציבור (נציג המעבידים) ובהתאם להחלטה שניתנה בפתח אותה ישיבה - היא התקיימה בלעדיו.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

למרות זאת, נציג המעבידים לא פסק להיות חלק מהמותב, והוא שותף למותן פסק דין זה, בהתאם להלכה שנפסקה על ידי בית הדין הארצי לעבודה בדב"ע נ/2-2 לוגיק בע"מ - וולשטיין, פד"ע כ"ט 560, שבו נאמר - בין השאר - כך :

"בהליך שבו מתקיימים כל אלה:
(א) יש מחלוקת עובדתית בהליך;
(ב) הושמעו עדויות או הוגשו ראיות בהליך;
(ג) התקיימו מספר דיונים שבהם הושמעו עדויות או הוגשו ראיות;
(ד) נציג ציבור נכח בדיון אחד לפחות, שבו הושמעו עדויות או הוגשו ראיות;
(ה) הושמעו סיכומים בעל-פה או הוגשו סיכומים בכתב בהליך,
יש לשתף במתן פסק הדין את נציג הציבור או נציגי הציבור אשר נכחו בדיון האחד לפחות שבו הושמעו עדויות או הוגשו ראיות, למרות שלא נכחו בדיון או בדיונים אחרים בהליך." [שם, 570-571].

עם זאת, ברור שנציג המעבידים לא שותף בהערכת משקל העדויות שנשמעו בישיבה השניה, ככל שהערכה זו נסמכה על התרשמות מהעדים.

5. לאחר שמיעת העדויות, הוגשו - לבקשת הצדדים - סיכומים בכתב (אם כי לא במועדים המקוריים שעליהם הוסכם).

אנו מודים לבאי כחם של הצדדים על סיכומיהם הממצים. הסיכומים של שני הצדדים נכתבו בלשון ברורה וכללו גם אסמכתאות משפטיות רבות. הסיכומים אכן הועילו לנו בכתיבת פסק דין זה, אלא שהחלטנו לכתוב את פסק הדין באופן מתומצת יותר, כך שהוא לא יהיה ארוך מכפי שנראה לנו נחוץ. על כן, פסק הדין יהיה קצר בהרבה מסיכומי התובעת, ואף קצר מסיכומי הנתבעת.

אלה העובדות

6. התובעת היא חברה העוסקת בשיווק פירות וירקות. עסקי התובעת החלו בשנת 1994, כעסק קטן שהופעל על ידי מר עופר עטר (שייקרא להלן: "עופר"). עופר הצליח לקדם את עסקי התובעת כך שכיום התובעת היא חברה גדולה, המעסיקה עשרות עובדים ויש מאות לקוחות הרוכשים ממנה סחורה. התובעת משווקת מדי יום מאות טונות של פירות וירקות.

7. הנתבעת (שתיקרא להלן: "יעל") התקבלה לעבודה אצל התובעת ביום 4/4/05. לפני עבודתה של יעל אצל התובעת היא עבדה במקומות שונים, בעבודות הקשורות למכירות.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

סי"ע 10-1123 עטרה סחר סיסטונאות בע"מ נ' סבג

בין השאר, עבדה יעל בחברת "המשביר לחקלאי". במקום העבודה האחרון של יעל בטרם עבודתה אצל התובעת, היא למדה להשתמש בתוכנת SAP שהיא תוכנה המיועדת לעיבוד נתונים לעסקים, ואשר בה ניתן - בין השאר - לעבד נתוני מכירות מוצרים ונתוני לקוחות. לתוכנה הבסיסית של SAP ניתן להוסיף פונקציות שונות לפי צרכיו של כל עסק העושה בה שימוש.

8. כשיעל החלה לעבוד אצל התובעת, היא הועסקה כמוכרנית. עם התפתחות עסקיה של התובעת, הוגדרה יעל כמנהלת המכירות של החברה. היא היתה ממונה על שתי מוכרניות אחרות (לפחות אחת מהן, גב' קרן אהרון, החלה לעבוד אצל התובעת עוד לפני שיעל התקבלה לעבודה).

גם בהיות יעל מנהלת המכירות, עיסוקה העיקרי היה ביצירת קשר עם לקוחות התובעת ובנסיון לשכנעם להגדיל את רכישותיהם מהתובעת. יעל פנתה גם אל לקוחות פוטנציאליים בנסיון לשכנעם לרכוש סחורה מהתובעת. כשהתברר שלקוח מעוניין ברכישה או אף ביצע הזמנה - הפנתה יעל אליו את אחד מהמשווקים העובדים אצל התובעת, לשם ביצוע העסקה.

9. בשנת 2005 רכשה התובעת תוכנת SAP, לשם ניהול ממוחשב של הקשר בינה לבין לקוחותיה. התובעת לא הסתפקה בתוכנה הבסיסית אלא נעזרה בחברה אחרת R.E.L.S. מחשוב בע"מ, כדי לפתח תוספים לתוכנה, המתאימים במיוחד לצרכיה של התובעת.

הקשר בין התובעת לבין חברת R.E.L.S. נמשך שנים, והתובעת שילמה ל-R.E.L.S. מאות אלפי שקלים חדשים כשכר טרחה בעבור הטמעת התוכנה אצל התובעת ובעבור התוספים לתוכנה, שהותאמו לצרכים שהוגדרו ל-R.E.L.S. על ידי עופר.

10. הקשר השוטף בין התובעת לבין חברת R.E.L.S. נמשך שנים, והביא לכך שתוכנת ה-SAP שהופעלה על ידי התובעת, היתה מותאמת יותר ויותר לצרכיה של התובעת.

יעל היתה מודעת לפחות לחלק מהתוספים לתוכנה שפותחו בשל הקשר בין חברת R.E.L.S. לבין התובעת, ואף עשתה שימוש בחלק מהם.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

התוספים האמורים לתוכנה הביאו לכך שבכרטיסי הלקוחות שהתובעת ניהלה בתוכנה, נרשמו, בין השאר, דרישות מיוחדות של הלקוחות; כגון - דרישה של לקוח לירקות עליים עם הכשר "חסלט" בענין תולעים, דרישה לתפוחים מסוג מובחר יותר ("בראשית"), שיעור ההנחה שסוכם עם הלקוח מהמחירון, מועד תום ההתחייבות של התובעת לשיעור הנחה מסויים, וכיוצ"ב.

11. ככלל, לשם כניסה למערכת הממוחשבת של התובעת, נדרש להקליד שם משתמש וסיסמא. אולם, לא היתה הפרדה מלאה בין העובדים בענין זה. כך למשל, לא אחת ארע שמי מנשות המכירות (יעל ושתי העובדות הכפופות לה), נכנסה למערכת תוך שימוש בשמה של אשת מכירות אחרת. (אנו דוחים בענין זה את גרסתה של יעל על כך שלשלוש נשות המכירות היה שם משתמש אחד בלבד, שכן גרסה זו אינה מתיישבת עם חלק אחר בעדות התובעת על הכניסה למערכת לשם משלוח דואר).

כרטיסי הלקוחות עם דרישותיהם של הלקוחות היו פתוחים לגישה של נשות המכירות אצל התובעת (כולל יעל). אולם, כשיעל נכנסה למערכת באמצעות שם המשתמש שלה, והסיסמא שלה, לא היתה לה גישה למערכת הנהלת החשבונות של התובעת ולמחלקת הכספים שלה.

בפועל, לא תמיד הקפידו אצל התובעת שכל אחד שיש לו שם משתמש ייכנס למערכת באמצעות הסיסמא שלו בלבד. היתה אצל התובעת אפשרות להיכנס למערכת עם סיסמא כללית (1111) ולעתים גם המחסנאים נכנסו למערכת באמצעות סיסמא זו.

12. בשלב מסויים (כנראה בשנת 2009), יזם עופר הכנה של התחייבויות לשמירת סודיות שעליהם הוא ביקש להחתים את עובדי התובעת (או חלק מהם). גם יעל התבקשה לחתום על התחייבות כזו. היא סרבה לחתום עליה. הדבר לא הביא להפסקת עבודתה אצל התובעת.

13. כעת נביא מספר פרטים בענין שיווק פירות וירקות באופן כללי.

א. בישראל פועלים עסקים רבים דוגמת התובעת, אשר משווקים פירות וירקות ללקוחות. יש עשרות אלפי לקוחות מסוגים שונים (חנויות פרטיות, רשתות שיווק, מוסדות שונים ועוד) אשר קונים פירות וירקות מאת עסקים דוגמת התובעת.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

- ב. מדי יום מפרסמת מועצת הצמחים מחירון לירקות (שבעדויות בפנינו נקרא בשם "מחירון התקליט", וכך נקרא לו להלן). המחירים במחירון התקליט משתנים כמעט מדי יום.
- ג. חלק בלתי מבוטל מאלפי הלקוחות הרוכשים פירות וירקות אינם נוהגים לרכוש את הפירות והירקות מאת ספק מסויים דווקא, אלא בודקים את השוק, לעתים גם מדי יום, ובכל פעם (כולל בכל יום), מחליטים מהיכן לרכוש את הסחורה. אין זה נדיר שלקוח מסויים ירכוש באותו יום סחורה שונה מאת ספק שונה.
- ד. ההחלטות של הלקוחות בשאלה ממי לרכוש איזו סחורה ביום מסויים מושפעות, כמובן, מהמשקל שהם באופן אישי מחליטים לתת לכל פרמטר. עם זאת, מהראיות שבפנינו ניתן לקבוע שהפרמטרים החשובים ללקוחות הם אלה: המחיר, טיב הסחורה, המהימנות של הספק, מגוון הסחורה המוצעת.
- ה. ספקים שונים מציעים ללקוחות סחורה על פי מחירון שהם מעבירים ללקוחות בכל יום. לקוחות שמקבלים מספר הצעות יכולים - כמובן - להשוות ביניהן. בנוסף, לקוחות שמקבלים מחירון מספק מסויים יכולים לפנות (ובפועל הוברר כי יש לקוחות שאכן פונים) לספק אחר כדי לבחון אם הוא יכול להציע מחירים אטרקטיביים יותר.
- ו. יש גם לקוחות אשר פונים מדי יום אל מספר ספקים עם פירוט הסחורה המבוקשת על ידיהם, ומבקשים מהספקים ציון של המחירים המוצעים על ידיהם לאותו יום. (ראו את המסמך "דרישה להצעת מחיר" מאת המרכז הרפואי העמק (נספח ב' 8' לתצהירה של יעל), שבו יש פירוט של 15 פריטי סחורה עם מקומות ל-6 ספקים שונים לציין את המחירים שהם מציעים בקשר לכל פריט).
14. בשנות העבודה הראשונות של יעל אצל התובעת, היו היחסים בין עופר לבין יעל תקינים. אמנם, אין אנו בטוחים שנכון לקבל את גרסתו של עופר על כך שהוא ראה את יעל כבת משפחה, אך ניתן לקבוע - כאמור - שהיחסים היו יחסי עבודה תקינים.
- ככל שחלפו השנים, הפכה יעל להיות פחות מרוצה ממעמדה אצל התובעת. אמנם, שכרה של יעל התעדכן במשך השנים, אך כנראה לא בקצב שבו היא ציפתה שהוא יועלה.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

במשך כל השנים חושב השכר על פי בסיס שעותי. שכרה ההתחלתי של יעל עמד על סך של 20 ₪ לשעה. בספטמבר 2005, הועלה התעריף השעתי ל-21 ₪. בפברואר 2006 היתה עליה נוספת לסך של 22 ₪ לשעה. במאי 2006 הועלה התעריף השעתי ל-24 ₪ לשעה. ביולי 2007, היתה העלאה לתעריף של 25 ₪ לשעה. בינואר 2008 הועלה השכר ל-29 ₪ לשעה. ההעלאה האחרונה היתה במאי 2009, עת הועלה התעריף השעתי לסך של 31 ₪ לשעה (הנתונים לקוחים מנספח 1 לתצהירו של עופר, ואין אנו יודעים על סמך מה הצהיר עופר בסעיף 5 לתצהירו שהתעריף האחרון עמד על 32 ₪ לשעה).

באוגוסט 2009 קיבלה התובעת לעבודה את מר רון גולדברג (שייקרא להלן: "רון"). רון התקבל לעבודה כמנהל השיווק של התובעת. קבלתו של רון לעבודה, הביאה להתדרדרות בתחושת שביעות הרצון של יעל בעבודתה; יעל הפכה להיות ממורמרת.

הטעם המרכזי להתמרמרותה של יעל, על פי הערכתנו, נעוץ באופן שבו תפסה יעל את תפקידו של רון. היא חשה כי רון תופס את מקומה, וכי - למעשה - היא זו שהיתה יכולה להתקדם ולהיות במקומו. עד לקבלתו של רון לעבודה, היתה יעל כפופה ישירות לעופר. עם תחילת עבודתו של רון - היה רון כפוף ישירות לעופר, ואילו יעל - היתה אמורה (לפי תחושתה שניזונה מהתנהגותם של רון ושל עופר), להיות כפופה לרון. רון קיבל חדרון נפרד לשימוש האישי, בעוד יעל ישבה בחדרון אחד ביחד עם שתי נשות המכירות האחרות. רון קיבל משכורת גבוהה בהרבה מזו של יעל (למעלה מפי שניים), וקיבל גם כלי רכב של התובעת - לשימוש.

כבר מתחילת עבודתו של רון אצל התובעת, במקביל להעצמת תחושת ההתמרמרות של יעל, היו חיכוכים בין יעל לבין רון, ורון חש כי יעל אינה משתפת עמו פעולה כפי שלדעתו היה ראוי שתשתף. גם עופר היה שותף לדעתו זו של רון, ולמעשה - ראה את יעל כמי שפתחה ב"שביתה איטלקית".

15. בשל תחושותיה האמורות לעיל של יעל, היא החליטה להתפטר מעבודתה אצל התובעת. היא החלה לחפש מקומות עבודה אחרים.

בערך באוקטובר 2009 נוצר קשר בין יעל לבין חברת "תנובתנו בעמק (2005) בע"מ" (שתיקרא להלן: "תנובתנו"), שהיא חברה העוסקת גם היא בשיווק פירות וירקות, ובינה לבין התובעת קיימת תחרות.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

16. ביום 9/11/09, כתבה יעל מכתב התפטרות, אשר הופנה לעופר. במכתבה, הודיעה יעל כי התפטרותה תיכנס לתוקף ביום 23/11/09.

עופר שוחח עם יעל על התפטרותה הצפויה, וביקש ממנה לשקול זאת שוב. יעל לא סיפרה לעופר שבכוונתה לעבור לעבוד בתנובתנו. היא ציינה שייתכן שהיא תיסע לחו"ל עם חברתה וכי לאחר מכן - ייתכן שתפנה ללימודים.

יעל נעדרה מעבודתה בימים 11-16/11/09, מפאת מחלה.

לאחר מכן, ביקש עופר מייעל להישאר בעבודתה עוד מספר ימים מעבר ליום 23/11/09. עופר ויעל חלוקים בגרסאותיהם בשאלה אם יעל הסכימה להישאר ימים נוספים. בחינת טופס 101 לשנת 2009, מעלה כי כפי הנראה יעל נותרה בעבודתה אצל התובעת גם לאחר יום 23/11/09, באשר בחודש נובמבר 2009 שולמו לה תשלומים על 17 ימי עבודה, 3 ימי מחלה ועוד 4 ימי חופשה. גם אם נתעלם מארבעת ימי החופשה, מתוך הנחה שמדובר בפדיון חופשה, אזי כשידוע לנו שתקופת המחלה נמשכה מיום 11 עד יום 16 בנובמבר (כולל מנוחה שבועית), תוספת של 17 ימי עבודה מביאה בהכרח לסיום עבודה במועד מאוחר מיום 23/11/09.

מכל מקום, ראוי לציין שלפי גרסתו של עופר, כעולה מתצהירו, בקשתו מאת יעל להישאר עוד ימים בעבודתה, היתה לאחר שכבר הגיעה אליו שמועה שלפיה יעל מתכוונת לעבוד אצל חברה מתחרה, ומכל מקום, טענותיו כלפי יעל בדבר הנזק שגרמה לתובעת עקב אי-הסכמתה (לגרסתו של עופר), להישאר עוד ימים בעבודתה, הועלו גם לאחר שידע שיעל אכן עברה לעבוד בתנובתנו. בנסיבות אלה, אין אנו מקבלים את הצהרתו של עופר, בסעיף 61 לתצהירו, על כך שאילו עופר היה יודע שיעל מתכוונת לעבוד בחברה מתחרה, הוא היה מוותר על עבודתה בתקופת ההודעה המוקדמת (ובכך - גם דוחים את טענת ב"כ התובעת בסעיף 134 לסיכומיה).

17. בין הצדדים יש מחלוקת בשאלת פנייתה של יעל אל אחד מעובדי התובעת באותה עת, מר איציק צרפתי (שייקרא להלן: "איציק"), בהצעה לעבור לעבוד אצל תנובתנו. יעל אינה מכחישה כי הענין עלה בשיחה בינה לבין איציק, אלא שלטענתה - איציק היה זה שטלפן אליה לאחר שכבר הפסיקה לעבוד אצל התובעת, והעלה את הרעיון, אלא שהיא סרבה להציע אותו למנכ"ל תנובתנו. לעומת זאת, איציק גרס כי ההצעה הועלתה על ידי יעל עוד בטרם הפסקת עבודתה אצל התובעת, וכי היא שבה עליה בשיחת טלפון מאוחרת יותר, ביום 2/12/09 (לאחר כניסת התפטרותה לתוקף).

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

קשה לנו להכריע במחלוקת זו; מצד אחד, יעל לא היתה עקבית באופן הכחשתה את שיחתה עם איציק, בכך שלאחר אמירה כי אינה זוכרת זאת, אישרה את קיום השיחה תוך מסירת פרטים על מועדה ועל מי שיזם את הרעיון. מאידך, גרסתו של איציק אינה כליל הסבירות. אמנם, איציק לא מסר בתצהירו מה היתה תגובתו לרעיון שלטענתו יעל העלתה בעת נסיעתם המשותפת בחודש האחרון לעבודתה של יעל אצל התובעת, אך בכל מקרה, בין אם אם תשובתו היתה חיובית ובין אם היתה שלילית - לא ברור מה הסיבה שבגללה היה על יעל לחזור על הצעתה בשיחת הטלפון שאיציק ידע לזכור את מועדה (2/12/09) שהתקיימה לאחר סיום העבודה של יעל אצל התובעת. ענין זה מעורר אצלנו את החשש שמא הרעיון עלה רק באותה שיחה, כפי שיעל אכן מודה בכך (אם כי טוענת שאיציק היה היוזם של הרעיון). בענין זה נעיר כי העובדה שאיציק העיד בפנינו לאחר שכבר הסתיימה עבודתו אצל התובעת, אינה גורמת לנו לראותו כעד אובייקטיבי לענין זה, שכן תצהירו נחתם על ידיו בזמן שעדיין עבד אצל התובעת, ובעת עדותו - הוא ניסה לאשרר את תצהירו, כך שמידת האובייקטיביות של איציק אמורה להימדד על פי מועד מתן תצהירו.

התוצאה מחוסר יכולתנו להכריע בין הגרסאות המנוגדות, היא כי אין אנו יכולים לראות את התובעת כמי שעלה בידיה להוכיח את גרסתה על כך שיעל פנתה לאיציק בהצעה לעבור אל תנובתנו, עוד במהלך עבודתה של יעל אצל התובעת.

18. במהלך עבודתה של יעל אצל התובעת, היא נצפתה על ידי עובדת של התובעת, גבי קרן אהרון, מעתיקה מספרי טלפון אל הטלפון הסלולרי שהיה בידיה. מדובר בטלפון סלולרי של התובעת עצמה, אשר הועמד לשימושה של יעל, ואשר הוחזר אל התובעת עם הפסקת עבודתה של יעל.

19. ביום 1/12/09, סמוך לאחר הפסקת עבודתה של יעל אצל התובעת, היא עברה לעבוד בתנובתנו. בקביעה זו, אנו דוחים את עמדת התובעת על כך שיתכן שיעל החלה בעבודתה בתנובתנו עוד בטרם סיום עבודתה אצל התובעת, מאחר שלא מצאנו בסיס לקבלת עמדה זו של התובעת.

20. עוד בשנת 2008, רכשה תנובתנו את תוכנת SAP, לשימושה, כך שכשיעל החלה לעבוד שם, התוכנה היתה מצויה בתנובתנו. סמוך לאחר תחילת עבודתה של יעל בתנובתנו, היא הציעה להפעיל פונקציות נוספות של התוכנה, כגון עריכת מחירונים. במטרה להתאים את התוכנה לצרכי של תנובתנו, פנתה תנובתנו אל חברת R.E.L.S, כשם שהתובעת פנתה אליה בעבר.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

חברת R.E.L.S. הודיעה לעופר על פנייתה של תנובתנו אליה.

21. במהלך עבודתה של יעל אצל תנובתנו, היה קשר בין יעל לבין מספר לקוחות שהם גם לקוחות של התובעת.

בסעיפים שלהלן נביא עובדות שהוכחו לנו בקשר למספר לקוחות ספציפיים.

22. הלקוח "סופר פונס" - מר אברהם עקיבא.

לקוח זה לא רכש סחורה מתנובתנו בעבר. אצל התובעת, היה נהוג לתת לו הנחה בשיעור 2% (לא הוברר לנו אם מדובר בהנחה ממחירון התקליט או בהנחה מהמחיר הרגיל של התובעת). לקוח זה מעניין בתפוחים המסווגים כשיווק של "בראשית" בלבד, ולא בתפוחים אחרים.

הוכח כי יעל פנתה למר עקיבא אל הטלפון הסלולרי שלו, והציעה לו לרכוש סחורה מתנובתנו, הוא לא רכש סחורה מתנובתנו, למרות שיעל שלחה אליו משווקים עם "תפוחי בראשית".

התובעת ייחסה משקל רב לעובדה שיעל פנתה אל מר עקיבא בטלפון הסלולרי שלו, טלפון שאינו מפורסם בבית העסק שלו ואינו ידוע לכל אחד. עם זאת, בחינת השיחה המוקלטת בין מר עקיבא לבין עופר, מעלה שאין מדובר במספר "סודי". מר עקיבא אמר לעופר שאין כל בעיה לקבל את מספר הטלפון הסלולרי שלו. מי שבא אל העסק כשמר עקיבא אינו נמצא, ומבקש מהקופאית הראשית את מספר הטלפון, אם הוא אומר שמדובר בנושא ששייך לירקות - מקבל את המספר מהקופאית הראשית (ראו את הדברים בשורות 18-21 לעמ' 4 לתמלול השיחה).

מהשיחה המוקלטת עולה עוד כי התובעת אינה הספק הבלעדי של מר עקיבא. הוא נוהג לרכוש סחורה מספקים שונים, ואף מתמקח על המחיר. כך, בין השאר, אמר מר עקיבא:

"... אני עובד עם תפוחי אדמה כבר המון המון זמן עם בן אדם. כשאני רואה שהמחיר טיפה יורד ... אני מעיר לו. אם הוא מוריד, טוב. אם לא - אני אומר לו בוא אני אתן לך צ'ק לשבועיים ... לא סוגר דלתות עם אף אחד ...

... תצטרך לבדוק עם העו"ד שלכם, אם זה שוק פרוץ, שוק פתוח, ואי אפשר לדעת. צריך לבדוק טוב. זה שוק, אתה יודע מה זה שוק הירקות? זה שוק פרוץ. עדיין פרוץ. כל יום פונים אלי, גם היום. יש יום שלא פונים אלי? חקלאים כבר פונים אלי.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

...
עם חקלאים קשה לעבוד. אני עובד עם חקלאי אחד מהדרום ... הוא
משווק לי את כל הסחורה. ...".

כלומר, אף מר עקיבא עצמו, שמצהיר על עצמו כמי שנאמן לספקים שלו, מקבל פניות מספקים שונים, מדי יום, ובנוסף - מקבל פניות ישירות מחקלאים, ואף רוכש סחורה מחלק מהם.

23. הלקוח "טיב וטעים" - מר שחר בן מובחר כהנא.

לקוח זה היה עוד בטרם תחילת עבודתה של יעל בתנובתנו, לקוח הן של התובעת והן של תנובתנו. אצל התובעת, קיבל לקוח זה הנחה בשיעור 2% ממחירון התקליט. הלקוח רכש סחורה בהיקף נרחב מהתובעת (רכישות בסביבות סך של 100,000 ₪ לחודש).

אולם, מעדותו של בעל השליטה אצל לקוח זה (שייקרא להלן: "שחר") עולה כי הוא היה לקוח של תנובתנו עוד בטרם שהיה לקוח של התובעת. במועד מסויים, עופר הציע לשחר מחירים נמוכים יותר מאשר תנובתנו, ולפיכך, עבר שחר לרכוש את עיקר התוצרת מאת התובעת. שחר ממשיך לבדוק את השוק, ולדבריו הוא ירכוש ממי שיציע לו את המחיר הזול ביותר. גם כיום, תנובתנו אינה הספק היחיד שלו. הוא רוכש סחורה גם מספקים אחרים.

התובעת טענה כי יעל עשתה שימוש במידע על שיעור ההנחה ממחירון התקליט ששחר קיבל מהתובעת, והציעה לו הנחה בשיעור גבוה יותר. אין אנו רואים טענה זו כמוכחת, שכן הן יעל והן שחר (שלא שמע את עדותה של יעל), ציינו בעדויותיהם ששיעור ההנחה של 2.5% הוצע לשחר דווקא על ידי מנכ"ל תנובתנו, מר מנחם שלי. ברור שגם יעל היתה יכולה להודיע למנכ"ל תנובתנו מה אחוז ההנחה שהתובעת נותנת לשחר (אם היא היתה זוכרת זאת בעל פה, ולאור עדותה - אין וודאות שהיא זכרה זאת), אך באותה מידה גם שחר עצמו היה יכול להודיע זאת למנכ"ל תנובתנו (ויעל אכן העידה שהמידע על שיעור ההנחה ששחר מקבל מהתובעת, הגיע משחר עצמו). הרי שחר יודע מה שיעור ההנחה שהוא קיבל מהתובעת, ואין כל סיבה שבמסגרת מו"מ עם תנובתנו, הוא יודיע על כך, וינסה לקבל שיעור הנחה גבוה יותר. תימוכין לכך, ניתן למצוא בשיחה המוקלטת בין שחר לעופר, שכן שחר הודיע לעופר שהוא מקבל מתנובתנו הנחה בשיעור 2.5%. כשם שעשה כך בשיחה עם עופר, סביר להניח שעשה בשיחה עם מנכ"ל תנובתנו.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סיוטנאות בע"מ נ' סבג

24. הלקוח כפר הנגמלים במלכישוע.

כפר הנגמלים במלכישוע לא היה לקוח של תנובתנו לפני שהתובעת החלה לעבוד שם. הוא היה לקוח של התובעת.

לגרסת התובעת, כפר הנגמלים במלכישוע החל לקנות מתנובתנו רק בשל פנייתה של יעל אל אותו לקוח. אלא שהתובעת לא הביאה כל ראיה בקשר לכך. הראיה היחידה בענין זה היא עדותה של יעל עצמה, שהעידה כי מי שזים את הקשר בין מלכישוע לבין תנובתנו, אלה אנשי מלכישוע עצמם. נוכח המקובל בשוק בענין זה, והעד ראיה פוזיטיווית לסתור את עדותה של יעל על כך, אין סיבה שלא לקבל את עדותה של יעל כנכונה.

25. הלקוח "פסטנונה" - מר אלי פדידה.

מר אלי פדידה מנהל את מפעל "פסטנונה", לייצור פסטה. בשל כך שעיסוקה של פסטנונה הוא בייצור פסטה, מקובלת עלינו גרסת התובעת שאין מדובר בלקוח שבאופן טבעי ייראה למתבונן מן הצד כלקוח שמעוניין ברכישת פירות וירקות.

עם זאת, אין אנו מקבלים את ההגדרה שפסטנונה זכתה לה בסיכומי ב"כ התובעת, כ"לקוח סודי".

יעל אישרה בעדותה כי היא פנתה אל מפעל "פסטנונה" שאותו היא מכירה מעבודתה אצל התובעת, וניסתה למכור להם סחורה מתנובתנו. אולם, מעדותו של עופר עצמו עולה כי מר פדידה לא היה מעוניין בכך, והוא לא הפך להיות לקוח של תנובתנו.

26. הלקוח "קייטרינג ממון".

לקוח זה רכש סחורה, הן מהתובעת והן מתנובתנו עוד בטרם עברה יעל לעבוד אצל תנובתנו. יעל היתה אשת הקשר בינו לבין התובעת. לאחר שיעל עברה לעבוד בתנובתנו, צמצם הלקוח את קנייתיו מהתובעת, וכנראה הגביר את קנייתיו מתנובתנו.

לא הובאה לנו ראיה כלשהי מטעם "קייטרינג ממון" עצמו, כך שאין אנו יכולים לדעת בבירור את הסיבה לשינויים בהרגלי הצריכה שלו.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סיוטנאות בע"מ נ' סבג

אולם, סביר להניח שבענין זה נכונה עדותה של יעל, שהשיקול המרכזי של "קייטרינג ממך" היה המחיר. כפי הנראה, יעל הציעה לו מחירים נמוכים יותר בתגובתו, מאשר אלה שהוצעו לו על ידי התובעת.

27. הלקוח "מרכול טירת צבי".

לקוח זה, היה לקוח של התובעת אשר היה לו הסכם בלעדיות עם התובעת, למשך תקופה מסויימת שהסתיימה בפברואר 2010.

הוא עבר לרכוש סחורה מאת תגובתו, למשך זמן מה (והפסיק זאת). בקביעה זו, אנו מקבלים את גרסתם של התובעת ושל יעל, ודוחים את גרסתו של מר אסף יצחק, עובד תגובתו שהעיד כי מרכול טירת צבי היה לקוח של תגובתו עוד בטרם תחילת עבודתה של יעל (גרסתו של מר יצחק - מנוגדת לגרסתה של יעל עצמה).

מלבד עדותו של מר יצחק (שאת גרסתו בענין זה דחינו, כאמור לעיל), אין בפנינו ראיה שמאשרת כי מרכול טירת צבי רכש מתגובתו במועד שקדם למועד שבו פג תוקף הסכם הבלעדיות שלו עם התובעת (וסביר להניח, שאילו היה עושה זאת, היתה התובעת יכולה לתבוע אותו על כך). על כן, אנו מאמצים את עדותה של יעל גם בענין זה, וקובעים כי יעל החלה למכור סחורה לאותו לקוח, מטעם תגובתו, רק בפברואר 2010. מסקנת ב"כ התובעת, בסעיף 233(ב) לסיכומיה, על כך שבחירתה של יעל לנקוב מועד זה מעידה על כך שידעה מתי מסתיים הסכם הבלעדיות, אינה מחייבת המציאות, שכן גרסתה של יעל בענין זה סבירה באותה מידה. יעל העידה כי מי שמסרה לה מתי מסתיימת הבלעדיות עם התובעת, היתה דווקא "מלכה" ממרכול טירת צבי. ניתן להניח שאותה מלכה לא רצתה להביא להפרת הסכם הבלעדיות, ולכן גם כשיעל פנתה אליה מטעם תגובתו, היא מסרה שתמתין עד לתום תוקף הבלעדיות, ומשזו פגה - לא היתה לה סיבה שלא להיענות להצעות מטעם תגובתו (שהיו, כנראה, זולות יותר).

28. הלקוח צרכניית תל עדשים "אסף כץ" - מר נח איזמן.

צרכניית תל עדשים, ידועה כנראה בשם "אסף כץ" אך היא בבעלותו ובניהולו של מר נח איזמן (שייקרא להלן: "נח").

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

לקוח זה היה לקוח של התובעת, וכנראה נשאר כזה. מכל מקום, אין חולק כי ביום 9/12/09, היתה יעל בצרכניה בתל עדשים ושוחחה עם נח בדבר התפוחים שהתובעת סיפקה לו (ואולי אף בדבר הבגנות שסופקו לו על ידי התובעת). בקשר לאותה שיחה, מייחסת התובעת ליעל גם עוולה בניגוד לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965 (שייקרא להלן: **"חוק איסור לשון הרע"**).

על פי גרסתו של מר יפתח אורטל (העובד כספק של התובעת וייקרא להלן: **"יפתח"**), ואשר במקרה היה נוכח בצרכניה בעת ביקורה של יעל, ביום 9/12/09, יעל אמרה לנח כי התובעת שלחה לנח תפוח מזון יונתן כאילו הוא תפוח מזון חרמון וכי גם הבגנות ששווקו לו על ידי התובעת, הם מסוג ב' ואמורות להיות זולות יותר.

לאחר אותה שיחה, טלפן נח אל התובעת, ושוחח עם גבי עינב עטר, העובדת אצל התובעת, והתלונן על התפוחים שנשלחו אליו הן בקשר לגדלם והן בקשר לזן שלהם (הוא לא אמר מאומה בקשר לבגנות).

יעל אינה חולקת על כך שהיא ציינה בפני נח דברים בקשר לסחורה שנח קיבל מהתובעת. מאחר שיעל לא מסרה גרסה שונה על הדברים שנאמרו, אנו מקבלים את גרסתו יפתח.

עם זאת, יעל הצהירה כי הדברים שהיא אמרה לנח היו אמת.

לדעתנו, אילו הדברים שיעל אמרה לנח לא היו אמת, לא היתה צריכה להיות לתובעת כל בעיה להזים את טענתה זו של יעל. התובעת היתה יכולה להראות, על פי מסמכיה (הן מסמכים בדבר המשלוח והן רישומים מהמחסן), איזה תפוחים ואיזה בגנות היא שיווקה לנח ביום 9/12/09 או סמוך לפני כן. הימנעותה של התובעת מעשות כן, מחזקת, בעינינו את גרסתה של יעל בדבר אמיתות דבריה.

נעיר כי גם תצהירו של יפתח אינו מתיימר לטעון כי דבריה של יעל לא היו נכונים. ויפתח, אף אם אינו מומחה לתפוחים, הוא מומחה לבגנות, כך שלא היתה מניעה כי הוא יוכל להצהיר שאין מדובר בבגנות סוג ב'. גם בעדותו הוא לא סתר את תוכן הדברים שיעל אמרה לנח.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

חיזוק נוסף לגרסתה של יעל בענין אמיתות דבריה, אנו רואים בעצם העובדה שהיא לא הכחישה את אמירותיה לנח. אמירות אלה, בניגוד לחלק מהאמירות האחרות שהתובעת מתבססת עליהן בתובענה זו - לא היו מוקלטות. לפיכך, אילו יעל היתה מכחישה את הדברים המיוחסים לה, ייתכן שהתובעת היתה מתקשה להוכיח אותם. אולם, כאמור, יעל הודתה כי היא ציינה בפני נח את טיב הסחורה שהוא קיבל מהתובעת. הודאה זו, מחזקת בעינינו את גרסתה כי תוכן דבריה היה אמת.

בהתאם להלכה הפסוקה הנטל להוכיח את קיומה של הגנת "אמת דיברתי" לפי סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, מוטל על הנתבע, הטוען כי דיבר אמת. עם זאת, מידת ההוכחה הנדרשת, עומדת ביחס מתאים לרצינותו ולחריפותו של תוכן הפרסום. (ראו, למשל, ע"פ 232/55 **היועמ"ש נ' גרינוולד** (פ"ד יב 2017), וכן ע"א 670/79, 78/80, 82/80 **הוצאות עתון הארץ ואח' נ' מזרחי** (פ"ד מא(2) 169, ועוד).

לדעתנו, כשמדובר בענין איכות בנות וזן התפוחים, וכשה"פרסום" היה באמירה לנח (בנוכחות יפתח) אין צורך במידה רבה מאד של הוכחה כדי לראות את הנטל ככזה שהורם. בנסיבות אלה, ובשל החיזוקים לגרסתה של יעל, האמורים בפסקאות שלעיל, אנו רואים את יעל כמי שהרימה את הנטל להוכיח כי דבריה לנח היו אמת, וקובעים כי אכן - היה מדובר בתפוחים מזן יונתן ובבנות סוג ב'.

29. עד כאן, פירטנו את העובדות שאותן קבענו. מכאן ואילך - נפנה להיבטים המשפטיים של המחלוקת.

חופש העיסוק והגבלתו

30. הסעד העיקרי שהתובעת עותרת לו בתביעתה, הוא סעד כספי. על כן, אין צורך שנרחיב כאן בענין הגבלת חופש העיסוק. אולם, לא ניתן גם להתעלם לחלוטין מענין חופש העיסוק, שכן יש זיקה בין חיוב עובד לשעבר בתשלום פיצוי משמעותי למעבידו לשעבר, לבין הגבלת חופש העיסוק שלו. ברור שעובד אשר יידע שהמעבר שלו למעביד חדש, המתחרה במעביד הקודם, יביא לחיובו של העובד בתשלום פיצוי משמעותי למעביד הקודם - יגביל את עצמו ממעבר כזה. על כן, נדון בקצרה גם בשאלת חופש העיסוק.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

31. הכלל הוא שלכל אדם זכות לחופש עיסוק. כלל זה מצא את ביטויו בפסיקת בתי המשפט החל מסמוך לאחר קום המדינה, בפסיקת בית הדין לעבודה (מאז תוקן חוק בית הדין לעבודה בשנת 1990) ואף בחוק יסוד: חופש העיסוק (הן זה שנחקק בשנת 1992 והן זה שנחקק בשנת 1994).

32. לעתים מתעורר הצורך לדון בניגוד שבין הכלל של חופש העיסוק לבין עקרונות יסוד אחרים, כגון העקרון בדבר חופש ההתקשרות הבא לידי ביטוי בחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973 והמוגן על ידי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, וכגון העקרון בדבר אי-פגיעה בקניינו של האחר, לרבות קניין רוחני כסודות מסחריים, עקרון שאף הוא מוגן על ידי חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, והחל מיום 29/10/99 - מוגן גם על ידי חוק עוולות מסחריות, התשנ"ט-1999 (שייקרא להלן: "חוק עוולות מסחריות").

מכח עקרון חופש ההתקשרות ושמירת הקניין הרוחני, הוגבלה, למשל, זכותו של עובד, לרבות עובד לשעבר, לעסוק בעיסוק כלשהו תוך ניצול לשימושו הפרטי, של סודות עסקיים של מעבידו. כן היו מקרים בהם נאכפו התחייבויות של עובדים להגביל את עיסוקיהם.

33. לאחר שעניינים מסוג זה, הועברו לסמכותו העניינית של בית הדין לעבודה, חל שינוי בהלכה הפסוקה בענין זה. השינוי המשמעותי ביותר היה בפסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה בע"ע 164/99 **פרומר ואח' - רדגארד בע"מ**, פד"ע לד 264 (שייקרא להלן: "**פרשת צ'ק פוינט**"), אשר הביא למצב שבו למעסיק קודם קשה הרבה יותר לקבל סעד המונע מעובד לשעבר שלו לעבוד במקום עבודה מתחרה. לא נביא כאן את מלוא העניינים העולים מפרשת צ'ק פוינט, אך נעיר מספר הערות בקשר אליה:

א. בית הדין הארצי פרט את הסיבות שמכוחן אין לאכוף על עובד התחייבות שנטל על עצמו להגביל את חופש עיסוקו, ובהן - העקרון החוקתי של חופש העיסוק, העקרון היסודי המנחה במשפט העבודה המבוסס על חזקת חוסר השוויון הבסיסי שבין כוחו של העובד לכוחו של המעסיק, החשש מפגיעה בזכות להגשמה עצמית, החשיבות של התחרות החופשית ושל המעבר המהיר והחופשי של המידע. כן פורטו שיקולים התומכים באכיפת ההתחייבות, ובהם - הגנה על הקניין הרוחני (בעת מתן פסק הדין טרם נכנס לתוקפו חוק עוולות מסחריות), השקעת המעביד בהכשרה מיוחדת של העובד, קבלת תמורה מיוחדת עבור התחייבות העובד להגביל את עיסוקו, הפרת חובת תום לב מצד העובד.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

ב. בית הדין הארצי לעבודה קבע כי כאשר אין מתקיימת אף לא אחת מהנסיבות המצדיקות את אכיפת ההתחייבות - **אין לאכוף אותה** (אף אם, כאמור, ניתנה התחייבות מפורשת), אך אין משמעות הדבר שכאשר הנסיבות מתקיימות - מחוייב בית הדין לאכוף את הגבלת העיסוק, והדבר תלוי במכלול הנסיבות (ראו סעיף 17 לפסק הדין).

בנוסף, קבע בית הדין הארצי:

"בית הדין לא יתן צו מניעה המגביל את חופש עיסוקו של העובד אלא אם כן עבודתו של העובד אצל המעסיק החדש, מאיימת על עצם קיומו של המעסיק הקודם. מכאן, שעל המעסיק הקודם להוכיח, כי השימוש שיעשה ב"סוד המסחרי" שלו יפגע בעסק שבבעלותו." (שם, 316).

מהסיפא של החלק המצוטט לעיל, ניתן ללמוד כי גם במקרה של שימוש בסודות מסחריים של מעסיק - אין מקום לצוות על הגבלת חופש העיסוק אלא אם המעסיק הקודם מוכיח כי אי-מתן צו כזה יביא לפגיעה ממשית בעסקו, באופן שניתן יהיה לאמר כי היא "מאיימת על עצם קיומו". עוד ענין שניתן להסיק מאותו חלק מצוטט, הוא שכאשר ההתחייבות שלא להתחרות עומדת בפני עצמה, **בלא שיש עמה שימוש בסוד המסחרי של המעסיק הקודם**, אין כל מקום לאכוף את ההתחייבות האמורה.

29. לאחר פסק הדין בפרשת צ'ק פוינט, חלו התפתחויות נוספות בחלכה הפסוקה, אך - כאמור - מאחר שעיקר הסעד המבוקש בתובענה שבפנינו הוא כספי - לא נפרט כאן את ההתפתחויות האמורות בנוגע להגבלת חופש העיסוק.

המחלוקת העיקרית שבפנינו היא בשאלת קיומם של סודות מסחריים של התובעת, ואשר לגביהם התובעת טוענת כי יעל עשתה בהם שימוש. לסודות מסחריים נתייחס להלן.

סודות מסחריים

30. מה הוא "סוד מסחרי"? ככל שהגדרה נוגעת ליישומו של חוק עוולות מסחריות, היא מופיעה בסעיף 5 לאותו חוק, באופן הבא:

"מידע עסקי, מכל סוג, שאינו נחלת הרבים ושאינו ניתן לגילוי דין בנקל על ידי אחרים, אשר סודיותו מקנה לבעליו יתרון עסקי על פני מתחריו, ובלבד שבעליו נוקט אמצעים סבירים לשמור על סודיותו".

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 1123-10 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

מכאן, שכדי שמידע ייכלל בגדר של "סוד מסחרי", על הטוען שהוא כך להוכיח הן את מהותו של המידע (שהוא מידע עסקי, שאינו נחלת הרבים, שאינו ניתן לגילוי כדין בנקל, שסודיותו מקנה לבעליו יתרון עסקי), והן את העובדה שהבעלים של הסוד נוקט אמצעים סבירים לשמור על סודיותו.

31. ראוי להביא כאן את דברי בית הדין הארצי לעבודה בפרשת צ'ק פוינט:

"סוד מסחרי" אינו מילת קסם. על מעסיק הטוען לקיומו של 'סוד מסחרי' להוכיח את קיומו. היינו, עליו לתאר ולפרט מהו הסוד. אין להסתפק בתיאור כללי או בטענה כללית על קיומו של 'סוד' ... אלא יש להצביע לדוגמא על תוכנה, פורמולה, נוסחה מסוימת, רשימת לקוחות מסוימת, תהליך מסוים וכו'. במסגרת הוכחת ה'סוד המסחרי' על המעסיק להוכיח גם את היקפו ואת הזמן שעליו להיוותר בגדר 'סוד'. יתרה מזו, על המעסיק הקודם להוכיח, כי מדובר ב'סוד' וכי הוא נקט באמצעים סבירים במטרה להבטיח את שמירת הסוד המסחרי, כגון: חשיפתו בפני עובדים הזקוקים לו לצורך עבודתם ואי-חשיפתו לעובדים אחרים או שמירת החומר במקום מוגן." (שם, 320).

32. פסקי דין לא מעטים ניתנו בענין היות "רשימת לקוחות" בגדר "סוד מסחרי". נביא כאן פרטים על חלק מהם.

בית המשפט העליון, בפסק דינו בתיק ע"א 9046/96 **בן ברוך נ' תנובה** (פ"ד נד(1) 625), דן בשאלה אם רשימת הלקוחות של אדם (שנפטרה) אשר היה משווק ביצים מטעם "תנובה" באזור מסויים, היא בגדר "סוד מסחרי". כך, בין השאר, קבע בית המשפט העליון בענין זה:

"נראה לי, שלא בכל מקרה די בכך שבידי אדם רשימת לקוחות מסויימת כדי לקבוע שהוא מחזיק בסוד מסחרי ופועל יוצא מכך בידו זכות קניינית. זאת אני אומר בשים לב לשניים. האחד, רשימת הלקוחות במקרה דנן, איננה דבר הדורש מאמץ מיוחד כדי להשיגו. די בכך ששכיר מטעם תנובה יסייר באזור החלוקה שהוקצה למנוח כדי שיתגלו לעיניו הלקוחות הפוטנציאליים - אלו ששיווק להם המנוח את סחורתו ואף נוספים. השני, עידן המחשבים והתקשורת שבו אנו חיים מאפשר בקלות די רבה לאתר ולבנות רשימת לקוחות שתשתווה לזו שקיבלה תנובה מאת היורשים ואף להרחיבה.

... נראה לי שרשימת לקוחות תוכל להוות סוד מסחרי המגיע כדי זכות קניינית של בעליה רק בנסיבות בהן יוכח שדרוש מאמץ מיוחד להשיגה, ובאותם מקרים שיוכח שיש ערך מוסף כלשהו בקבלת הרשימה 'מן המוכן'. לא כך הם פני הדברים כאשר מדובר לחלוקת מוצר יומיומי פשוט. וכאשר ברור לכל מחלק שהצרכנים של מרכולתו הם המרכולים וחנויות המכולת שבאזור." (שם, 634-633).

כלומר, כשאין בעיה ממשית לאתר לקוחות פוטנציאליים שעשויים להיות מעוניינים ברכישת מוצר יומיומי פשוט - אין סיבה לראות את רשימת לקוחותיו של משווק המוצר, כאילו היא "סוד מסחרי".

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

בית הדין הארצי לעבודה התייחס לפרטים הנלווים לזהות הלקוחות, כגון - ההסכמים המיוחדים לכל לקוח. כך, בין השאר, נאמר על ידי בית הדין הארצי לעבודה, בע"ע 1141/00 **הר זהב שירותי מזון בע"מ - פודליין בע"מ** (פד"ע לח 72):

"במקרים רבים חשיבותה של רשימת לקוחות אינה נובעת מזהות הלקוח אלא מתנאי העסקאות עמו, מהמוצרים שהוא רוכש ומהטיפול שלו הוא זוכה. כך, במקרים רבים ההיבט החשוב לגבי רשימת לקוחות הוא המחירים המיוחדים ותנאי התשלום שניתנים ללקוחות. אמנם, בענפים רבים קיים מחירון הכולל מחירים לפי כמויות הרכישה ותנאי התשלום. אולם במקרים אלה, חשיבותו של המידע על לקוחות המעסיק הקודם נובע מהתנאים המיוחדים והייחודיים הניתנים ללקוח מחוץ ומעבר למחירון. בנושא זה יש להביא בחשבון שינויים במחירון ובתנאים הייחודיים, שכן אם, דרך משל, אלו משתנים בכל שלושה חודשים, הרי שעם הוצאת המחירון החדש עיקר הסוד המסחרי איננו עוד בגדר 'סוד מסחרי'".

מכאן, שאם המחירון משתנה מדי תקופה (נניח - כל שלושה חודשים), הרי שעם הוצאת המחירון החדש, אין כבר לראות כ"סוד מסחרי" את תנאי החריגה מהמחירון שהוסכמו לפני כן. (כפי הנראה בית הדין הארצי לעבודה לא הביא בחשבון מצב שבו המחירון משתנה מדי יום, כבענף הירקות).

העקרון שלפיו רשימת לקוחות עשויה להיות בגדר "סוד מסחרי" רק אם יש לה "ערך מוסף" כגון תנאי ההתקשרות עם הלקוחות, נותר בעינו גם עם התפתחות הפסיקה, והוא תקף עד היום. כך נותרה בעינה הקביעה שלפיה כאשר תנאי השוק הם דינמיים - הרי שערכו של מידע בדבר תנאי ההתקשרות עם הלקוחות - מתיישן במהרה.

כך למשל, קבע בית הדין הארצי לעבודה בע"ע 62/08 **לבל - חברת הדקה ה-90 בע"מ** (פס"ד מיום 27/12/09), כך:

"הפסיקה הכירה בכך שרשימת לקוחות או רשימת ספקים יכולה להיות במקרים המתאימים סוד מסחרי, אולם זאת רק בתנאים מסויימים ולא באופן אוטומטי. רשימת ספקים או לקוחות תוכר כסודית רק כאשר היא מחזיקה 'ערך מוסף' מלבד קיבוץ שמות הלקוחות או הספקים בענף, בנסיבות בהן הוכח כי נדרש מאמץ מיוחד בגיבושה, ויש יתרון בקבלתה מן המוכן. ... אין דין ענף המורכב מלקוחות פוטנציאליים רבים הרוכשים מוצר סטנדרטי, כדין ענף המורכב ממספר מועט של לקוחות הרוכשים מוצר ייחודי. ... מכל מקום, תנאי ההתקשרות עם ספקים בכלל ובענף התיירות בפרט, הם דינאמיים, משתנים מעת לעת ומתאישים תוך פרק זמן קצר. בענף התיירות, תנאי ההתקשרות עם הספקים הם, בין היתר, פונקציה של היצע וביקוש, תקופות שיא ותקופות שפל, ועוד כיוצא באלה. לפיכך, ערכו של מידע בדבר תנאי ההתקשרות עם ספקים מתיישן במהרה. באופן דומה פסקנו בפסק דין פודליין, כי התנאים הייחודיים שניתנו ללקוחות הוא 'מידע שמתיישן במהרה ומתיישר עם שינוי המחירים ותנאי התשלום' ומטעם זה, אין לראות בהם סוד מסחרי".

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

כך גם בפסק הדין שניתן על ידי בית הדין הארצי לעבודה בע"ע 80/08 דאטה פול בע"מ - יניב

טכנולוגיות מדיה בע"מ (פס"ד מיום 7/10/10), שם נאמר - בין השאר - כך :

"אין לקבוע באופן גורף שרשימת לקוחות הינה סוד מסחרי, אלא יש לבחון כל מקרה לגופו, תוך איזון האינטרסים של העובד, המעביד והציבור. על מנת שרשימת לקוחות תהווה סוד מסחרי, צריך להיות בה מידע המעניק יתרון מסחרי לבעליו, מידע סודי ולא נגיש לציבור, כמו גם מידע שיצירתו כרוכה בהשקעת מאמץ, זמן וממון. רשימת לקוחות יכול ותייה בגדר סוד מסחרי כאשר מדובר בלקוחות ממשיים או בלקוחות קבועים, ולא בלקוחות שאת שמותיהם ניתן לדלות, למשל, מספר הטלפונים, כאשר מדובר במקרים בהם דרוש מאמץ מיוחד להשיג את הרשימה וכאשר יוכח כי יש ערך מוסף כלשהו בקבלת הרשימה מן המוכן.

... לא כל מסמך הקרוי 'רשימת לקוחות', הוא בהכרח מוגן על ידי הדין כ'סוד מסחרי'. בקשר לכך לא הרי 'רשימה' טכנית של לקוחות הלקוחה ממאגר פומבי כלשהוא כהרי רשימה שיש עימה מידע נוסף - בבחינת ערך מוסף - שהושג ביגיעה ובהשקעת משאבים של זמן ושל כסף. בקשר לכך מקובלת עלינו טענת דאטה כי אף אם שמותיהם של לקוחותיה - כשלעצמם - אינם חומר חסוי, הרי הפרטים הכלולים ברשימת הלקוחות אודות כל לקוח, לרבות הידע על צרכיו, סוגי המוצרים אותם הלקוח צריך, היקף הרכישות והמחיר המשולם עבור כל פרט, הופכים אותה ל'סוד מסחרי'".

כלומר, כאשר לרשימת הלקוחות לכשעצמה מצטרף מידע רלוונטי לגבי כל לקוח, בקשר לצרכיו, להיקף הרכישות שלו, למחיר שסוכם עמו וכיוצ"ב - אותה רשימה עשויה להיות "סוד מסחרי".

העקרון האמור בדבר הצורך ב"ערך מוסף" לשם הפיכת רשימת לקוחות ל"סוד מסחרי" אומץ שוב על ידי בית הדין הארצי לעבודה גם בפסקי דין מהתקופה האחרונה ממש. כך למשל בפסק הדין בע"ע 457/09 הדיה בע"מ - תיצוג פדגו פלסטיק בע"מ (פס"ד מיום 28/10/11), וכן בפסק הדין בע"ע 10-11-2912 מן ואח' - ספיר ספרינט בע"מ (פס"ד מיום 14/11/11).

יישום ההלכה הפסוקה על התובענה שבפנינו

33. התובעת מתייחסת לשני עניינים כאל סודות מסחריים שיעל עשתה בהם שימוש. **האחד**, רשימת הלקוחות של התובעת, הכוללת את המידע המדויק בענין אופי ההתקשרות עם כל לקוח, **והשני** - התועלת שניתן להפיק מתוכנת SAP לאחר ההתקשרות עם חברת R.E.L.S. בשני העניינים האמורים אנו סבורים שאין לקבל את עמדת התובעת. נסביר זאת להלן.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סיוטנאות בע"מ נ' סבג

34. ייתכן שהיה נכון לקבוע שמלוא המידע האצור במחשב התובעת בענין כל אחד מלקוחותיה (היקף הרכישות שלו, שיעור ההנחה שסוכם עמו, דרישות מיוחדות שלו, וכד'), הוא מידע אשר אם הוכח כי נעשו פעולות לשמור על סודיותו, אמור להיחשב כ"סוד מסחרי", כמשמעותו בסעיף 5 לחוק עוולות מסחריות.

אולם, גם בכך אין אנו בטוחים. זאת, לא רק מחמת העובדה שנוכח הגישה הקלה למחשב באמצעות הסיסמא הכללית נראה שאין לקבוע שהתובעת פעלה לשם שמירת המידע בסודיות, אלא גם - בשל כך שיתכן שהמידע אינו ראוי להיחשב כלל כ"סוד מסחרי" בשל הדינמיות הרבה בענף.

כזכור, מדובר בענף העוסק במוצרי צריכה יומיומיים, שיש בו עשרות ספקים ועשרות אלפי לקוחות. המחירים בענף משתנים **מדי יום**. ההיצע והביקוש גמישים מאוד וגם הם משתנים באופן תדיר. בנסיבות אלה, אנו סבורים שהמידע עם "הערך המוסף" לגבי כל לקוח, שנאגר במחשב של התובעת מתיישן במהירות רבה מכדי שיהיה ניתן להגדיר אותו כ"סוד מסחרי" (ראוי לזכור את הדוגמא שנתן בית הדין הארצי לעבודה בפרשת "הדקה ה-90" בענין מחירונים שמשתנים אחת ל-3 חודשים, ובאופן של קל וחומר ללמוד מכך על ענף שבו יש מחירונים שמשתנים מדי יום, ואשר בו ניתן לפנות אל עשרות ספקים וכל ספק יכול לפנות אל עשרות אלפי לקוחות).

35. יתרה מכך; אף אם היינו סבורים שהתובעת פעלה לשם שמירת סודיותו של המידע, ואף אם היינו סבורים שהמידע לכשעצמו - עשוי להיחשב כ"סוד מסחרי", הרי שהיינו רואים את יעל כמי שלקחה עמה את "הסוד המסחרי", רק אם היא היתה - חלילה - לוקחת עמה את קובץ הנתונים המכיל את פרטי המידע האמורים.

יעל לא לקחה קובץ כזה. מה שהיא ידעה על הלקוחות, היא ידעה בעל פה. נזכיר כאן כי התובעת חשדה ביעל כי היא העתיקה מספרי טלפון של לקוחות אל הטלפון הסלולרי שהיה בידיה (ואשר - כאמור - היה של התובעת והוחזר אל התובעת). אם חשד זה נכון (ובהנחה שיעל דאגה להעתיק לאחר מכן את מספרי הטלפון מהמכשיר שהוחזר לתובעת אל מכשיר אחר או אל רשימה אחרת), אזי כל מה שהיה בידי יעל עם עזיבתה את העבודה אצל התובעת, היתה רשימה של לקוחות עם מספרי הטלפון שלהם. זו אינה רשימה עם "ערך מוסף".

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

סי"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

"הערך המוסף" עצמו, על פי עדותו של עופר, כולל מאות פרמטרים לגבי כל לקוח (ראו את עדותו בשו' 27 לעמ' 8 לפרוטוקול). ברור שבהעדר הנתונים מהמחשב של התובעת, אין לרשימה של הלקוחות כל "ערך מוסף". ואכן, עופר אישר בעדותו כי סודות כאלה "אינם בראש" (ראו את עדותו בשו' 28 לעמ' 7 לפרוטוקול).

עדותו זו של עופר תואמת את עדותו של רון בענין זה. רון אישר בעדותו שיש המון משתנים לגבי כל לקוח, שמתעדכנים כל הזמן, וכי אי אפשר לקחת את כל המידע על כל הלקוחות בלי למשוך את הקובץ מהמחשב (ראו את עדותו בשו' 25-28 לעמ' 27 לפרוטוקול).

אמנם, רון סבר כי ניתן לקחת את המידע על הלקוחות העיקריים, אך לא הוכח כלל כי יעל שאבה מידע כלשהו מהמחשב (כל שאולי הוכח הוא שהיא העתיקה מספרי טלפון, אל מכשיר הטלפון של התובעת עצמה, שהוחזר לתובעת בסיום העבודה).

אף אם יעל נחונה בזכרון פנומנלי והיא מסוגלת לזכור מאות פרמטרים לגבי הלקוחות העיקריים, הרי שאותם פרמטרים, מתעדכנים כל הזמן, ואין אפשרות לעשות בהם שימוש לאחר שהם התיישנו.

36. בנסיבות שבהן ממילא הלקוחות פונים לספקים שונים ואף מעבירים אליהם מידע בקשר להצעות שקיבלו ממתחריהם - אין אנו רואים כל משמעות לידיעה של יעל על היקף ההנחות המקובל, או תנאי התקשרות אחרים. כל מידע שיעל ידעה מעבודתה, יכולה תנובתנו לקבל בקלות מהלקוחות עצמם.

על כן, גם אם יעל זכרה בעל פה את תנאי ההתקשרות עם הלקוחות, לא היה במידע זה משום תועלת לתנובתנו, שכן תנובתנו יכולה לקבל את המידע האמור מהלקוחות עצמם, בלא קושי מיוחד (הלקוחות - כזכור - אף "דוחפים" מידע כזה, כדי לקבל הצעות טובות יותר).

37. אף אם היינו מקבלים את ההגדרה לגבי "פסטונגה" כ"לקוח סודי", הרי שעצם היותו לקוח של התובעת, אינו נתון בעל "ערך מוסף", ולפיכך - אין הוא בגדר מידע סודי.

38. קבלת עמדותיה של התובעת, היתה פוגעת בתקנת הציבור בכך שהיתה פוגעת בתחרות.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סיוטנאות בע"מ נ' סבג

המצב שבו כל לקוח פוטנציאלי מרגיש חופשי לפנות אל כל ספק פוטנציאלי, ולהעביר מידע על ההצעות שקיבל מהמתחרים, כדי לנסות לשפר את ההצעות העתידיות, הוא מצב המתיישב עם תקנת הציבור.

39. בשל כל האמור בסעיפים 34-38 לעיל, אנו דוחים את טענות התובעת בענין רשימת הלקוחות בגדר "סוד מסחרי" שיעל, כביכול, עשתה בו שימוש.

40. כאמור לעיל, אין אנו מקבלים את עמדתה של התובעת גם בקשר למידע בענין התוספות שהוכנו ביחד עם חברת R.E.L.S. לתוכנת ה-SAP.

חברת R.E.L.S. אינה חברה "סודית". כל משתמש בתוכנת SAP יכול לפנות אליה ולבקש הכנת תוספי תוכנה לפי צרכיו. העובדה שהתובעת פנתה אל חברת R.E.L.S. לפני שתובתנו פנתה אליה, אינה אמורה לשלול את האפשרות שגם תובתנו (או כל ספק אחר בענף הפירות והירקות) תרכוש מ-R.E.L.S. תוספי תוכנה.

אם הקשרים בין התובעת לבין חברת R.E.L.S. הביאו לכך שהתובעת מסרה לחברת R.E.L.S. מידע סודי של התובעת, ייתכן שהיה על התובעת לדאוג להסכם סודיות בינה לבין חברת R.E.L.S. או לדאוג בדרך אחרת לשמירת אותו מידע סודי.

אין אנו יודעים אם בעת ש-R.E.L.S. פעלה בעבור תובתנו (אם בכלל היא פעלה כך), היא עשתה שימוש במידע שהיה ידוע לה בשל קשריה עם התובעת או אם לאו, אך גם אם כן - אין הדבר נובע מעוולה כלשהי של יעל כלפי התובעת.

לפיכך, כאמור, אנו דוחים את עמדת התובעת גם בענין המיוחס ליעל בקשר לתוספי התוכנה.

סיכום ביניים

41. בשל האמור לעיל עד כה, אנו דוחים את טענות התובעת בענין שימוש בסודות מסחריים.

נותר לדון בטענה בענין פרסום לשון הרע, ונדון בכך להלן.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

עוולת פרסום לשון הרע

42. הדברים שיעל אמרה לנח בערבו של יום 9/12/09, הם דברים שהיו עלולים לפגוע בעסקיה של התובעת, שכן בשל אותם דברים, ייתכן שנח היה מפסיק לרכוש סחורה מהתובעת. לפיכך, דברים אלה הם בגדר "לשון הרע", על פי ההגדרה האמורה בסעיף 3(1) לחוק איסור לשון הרע.
43. בשל כך שהדברים היו מיועדים לנח והגיעו אליו, הרי שדבריה של יעל, היו בגדר "פרסום", על פי האמור בסעיף 2(ב1) לחוק איסור לשון הרע.
44. מכאן, שהוכח כי יעל פרסמה לשון הרע על התובעת.
45. כאמור לעיל, ראינו את יעל כמי שהרימה את הנטל (שבנסיבות הענין - לא היה כבד מדי), להוכיח כי דבריה לנח היו דברי אמת. על כן, שומה עלינו לדון כעת בשאלה אם עומדת ליעל ההגנה האמורה בסעיף 14 לחוק איסור לשון הרע, שזו לשונו (הטובה):
- "במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש".
46. ההגנה האמורה, כוללת שני יסודות; אחד מהם - שהדבר שפורסם היה אמת. יסוד זה, אכן התקיים, כפי שכבר צויין לעיל. היסוד השני הוא בכך שבפרסום היה "ענין ציבורי".
- לדעתנו, בחינת קיומו של "הענין הציבורי" בפרסום, אינה אמורה להיות מנותקת מהציבור שבפניו היה ה"פרסום". מדובר על "ענין ציבורי" של אותו ציבור שבפניו היה הפרסום, או לפחות ענין ציבורי שיש לו זיקה לפרסום.
- פרשנות זו, לדעתנו, מתחייבת מהעובדה שחוק איסור לשון הרע אינו מבדיל, בהגדרת "פרסום", בין פרסום ברבים לבין "פרסום" שיכול להיות גם בחדרי חדרים, לאדם אחד בלבד.
- כלומר, כשבאים לבחון אם היה "ענין ציבורי" בפרסום מסוים, יש לבדוק את קיומו של אותו ענין ציבורי, בזיקה לאופן הפרסום.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

כך למשל, אילו היתה יעל יוצאת במסע פרסום נרחב הכולל שלטי חוצות, באגרים באינטרנט ופרסומות בטלוויזיה, ואשר בו היתה מציגת שהתובעת שיווקה לנח תפוחי "יונתן" כאילו הם תפוחי "חרמון" - אזי אף שקבענו כי מדובר בפרסום של דברי אמת, אין אנו סבורים שהיה נכון לקבוע שהיה "ענין ציבורי" באותו פרסום. שכן, אין ענין ציבורי בקרב כלל הציבור שכלפיו היה הפרסום.

אולם, כשהדברים שיעל אמרה נאמרו באופן אישי לנח (אף שגם יפתח שהיה נוכח בקרבת מקום היה מסוגל לשמוע אותם), אין אנו סבורים שיעל צריכה להוכיח שהיה בדברים ענין לכלל הציבור, אלא די שהיא תראה שהיה ענין ציבורי מספיק בפני הציבור שאליו הגיעו הדברים.

לדעתנו, לנח וללקוחותיו בצרכניה היה ענין לדעת מה טיב הסחורה המוצגת למכירה בצרכניה, כך שניתן לקבוע שבנסיבותיו של אותו "פרסום" היה ענין לאותו "ציבור" לדעת את תוכן הדברים שיעל אמרה לנח.

47. אשר על כן, לדעתנו, עומדת ליעל ההגנה מכח סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע.

48. מעבר לאמור לעיל, אנו סבורים כי עומדות ליעל גם הגנות מכח פסקאות (2) ו-(3) לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, שכן נאמר בהן:

"במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

- (1) ...
- (2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום;
- (3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר".

מאחר שהדברים שיעל אמרה לנח היו אמת - הרי שאין סיבה שלא לראות את יעל כמי שאמרה אותם בתום לב. על כן, התקיימה כאן הרישא לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע.

ביחסים שבין יעל כלקוחה בצרכניה או כמשווקת פוטנציאלית לבין נח, ניתן לומר שהיתה ליעל חובה מוסרית או חברתית להאיר את עיניו של נח בדבר טיב הסחורה שהוא מציג. על כן, התקיימו כאן הנסיבות האמורות בפסקה (2) לסעיף 15 האמור.

בית הדין האזורי לעבודה בנצרת

ס"ע 10-1123 עטרה סחר סייטונאות בע"מ נ' סבג

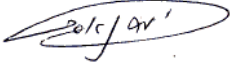
הדברים שיעל אמרה לנח בדבר טיב הסחורה שאצלו, נעשו לשם הגנה על ענין אישי כשר של נח (שראוי שיידע מה הוא מוכר), ועל כן, התקיימו כאן גם הנסיבות האמורות בפסקה (3) לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע.

49. התוצאה מהאמור בסעיפים 42-48 לעיל, היא שאף שקבענו שיעל פרסמה לשון הרע על התובעת, הרי שאין לחייב אותה בפיצוי כלשהו, באשר עומדות לה ההגנות שבסעיפים 14, 15(2) ו-15(3) לחוק איסור לשון הרע.

לסיכום

50. בשל האמור לעיל - אנו דוחים את התביעה על כל חלקיה.
51. בהתחשב בסכום התביעה, אנו מחייבים את התובעת לשלם ליעל שכ"ט עו"ד בסך 23,200 ₪ (כולל מע"מ). סכום זה יישא הפרשי הצמדה וריבית מיום 16/2/12, אם לא ישולם לפני כן.
52. כל אחד מהצדדים זכאי לערער על פסק דין זה, בבית הדין הארצי לעבודה בירושלים, תוך 30 ימים מהיום שבו פסק הדין יומצא לו.

ניתן היום, י"ז בכסלו תשע"ב, 13 בדצמבר 2011, בהעדר הצדדים.

 _____ נימר נאסר, נציג ציבור	 _____ יפה קריספיל, נציגת ציבור	 _____ חיים ארמון, שופט
---	--	--